

ГЕНЕЗА МІЖНАРОДНОГО АГРАРНОГО ПРАВА

Денисяк М. М.

здобувач другого року

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

кафедри морського та міжнародного права

Міжнародний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Качурінер В. Л.***

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри морського та міжнародного права

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Міжнародне аграрне право як відносно нова галузь міжнародного публічного права сформувалося під впливом еволюції глобальних економічних, соціальних та екологічних процесів. Його становлення відбувалося поступово, шляхом інтеграції норм і принципів, що регулюють продовольчу безпеку, торгівлю сільськогосподарською продукцією, захист генетичних ресурсів, розвиток сільських територій, екологічні стандарти та технічне регулювання.

Початкові етапи формування міжнародного аграрного права сягають другої половини XIX століття, коли на тлі розвитку світової торгівлі сільськогосподарською продукцією стали з'являтися перші міжнародні угоди, спрямовані на гармонізацію митних тарифів і санітарних норм. Зокрема, створення в 1881 році Міжнародного фітосанітарного бюро в Римі стало важливим кроком у напрямку координації зусиль щодо захисту рослин і боротьби з карантинними шкідниками.

У міжвоєнний період спостерігалось зростання інтересу до глобальної продовольчої політики. Після Другої світової війни, в умовах гуманітарної кризи, продовольча безпека стала пріоритетом міжнародного співтовариства. У 1945 році було створено Продовольчу і сільськогосподарську організацію ООН (ФАО), яка стала провідним інституційним актором у сфері міжнародного регулювання аграрних питань. Статут ФАО визначив її завданням поліпшення рівня харчування, підвищення продуктивності сільського господарства та забезпечення продовольчої безпеки [1, р. 6].

У другій половині XX століття формуються основи сучасного догівірного механізму міжнародного аграрного права. Прийняття в 1983 році Міжнародної угоди про насінніві ресурси, а згодом – Міжнародного

договору про генетичні ресурси для продовольства і сільського господарства (2001) закріпило підхід до сільського господарства як до сфери з чітко вираженим елементом глобального колективного інтересу [2, р. 9].

Особливе значення для становлення міжнародного аграрного права мало створення Світової організації торгівлі (COT) у 1995 році. У межах цієї організації була ухвалена Угода про сільське господарство, яка заклала правові засади для регулювання світової торгівлі агропродукцією, субсидій і доступу до ринків [3, р. 12]. Крім того, Угода про застосування санітарних і фітосанітарних заходів (SPS Agreement) визначила глобальні стандарти в галузі захисту здоров'я людей, тварин і рослин [4].

У XXI столітті міжнародне аграрне право набуло чітких рис міждисциплінарності. Воно тісно інтегрується з екологічним правом, зокрема в частині кліматичних зобов'язань відповідно до Паризької угоди (2015), а також з правом сталого розвитку. Все більше значення надається таким аспектам, як справедливий розподіл ресурсів, права фермерів, гендерна рівність у сільських громадах, захист традиційних знань. ФАО, ОЕСР, COT, ЮНЕП та інші міжнародні структури формують спільний дискурс аграрної політики, що ґрунтується на принципах багаторівневого врядування та партнерства [5, р. 34].

Розвиток міжнародного аграрного права на сьогодні є реакцією на глобальні виклики: зміна клімату, деградація ґрунтів, демографічний тиск, нестача води, зростання продовольчих цін. Усе це вимагає посилення правових механізмів контролю, прозорості у субсидіюванні, дотримання стандартів безпеки продуктів харчування та захисту прав дрібних виробників.

Отже, генеза міжнародного аграрного права демонструє поступовий перехід від фрагментарного регулювання до комплексної та системної правової моделі, що охоплює питання торгівлі, безпеки, сталого розвитку та прав людини у сфері сільського господарства.

Література:

1. Constitution of the Food and Agriculture Organization of the United Nations. FAO, 1945. 14 p.
2. International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture. FAO, 2001. 23 p.
3. WTO Agreement on Agriculture. World Trade Organization, 1994. 36 p.
4. Sanitary and Phytosanitary Measures (SPS Agreement). WTO Legal Texts. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/sps_e/spsagr_e.htm
5. OECD Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2023. OECD Publishing, Paris, 2023. 153 p.